

DE KICK VAN EEN EXTREME PARACHUTESPRONG

Vallen van 35.000 voet

Ineens duiken de commando's op achter vijandelijke linies voor een geheime missie. Hoe ze dat doen? Met een parachutesprong van extreme hoogte bijvoorbeeld. **KIJK**-verslaggever Sander Koenen reisde af naar de training in Arizona en sprong als eerste niet-militair mee.

Tekst en foto's **Sander Koenen**

Het licht springt van rood op oranje. Vóór mij ondergaan vijf commando's de allerlaatste controles. Parachute in orde? Werkt het zuurstofmasker? Geen losse eindjes? Duim omhoog. Eén voor één schuifelen de mannen naar de open laadklep van het propellervliegtuig. Ze hebben 90 kilo bepakking op hun borst, voor een ultrageheime operatie. Groen licht. De eerste militair verdwijnt suizend in het gapende gat. Even veert het vliegtuig omhoog. Vier hobbels later ben ik aan de beurt. Vastgesnoerd aan mijn tandembegeleider zet ik kleine stapjes naar de laadklep. Helm, bril, zuurstofmasker. Duim omhoog. Ik voel twee tikken op mijn schouder. Het teken dat ik moet gaan hangen, met mijn hoofd omhoog en mijn handen stevig aan de schouderbanden. Ik voel een klein stapje links, een klein stapje rechts. Heel even gebeurt er niets – dan vallen we naar voren. Op

1 Bij een hahosprong openen de commando's hun scherm al na 10 seconden. Vervolgens vliegen ze, keurig in formatie, naar de dropzone. Als de voorste man de verkeerde kant opgaat, gaan de anderen daar gewoon achteraan. Het belangrijkste is dat het team compleet blijft.

2 De Short SC.7 Skyvan van Skydive Arizona is nét groot genoeg om een team (8 man) en instructeurs te vervoeren.

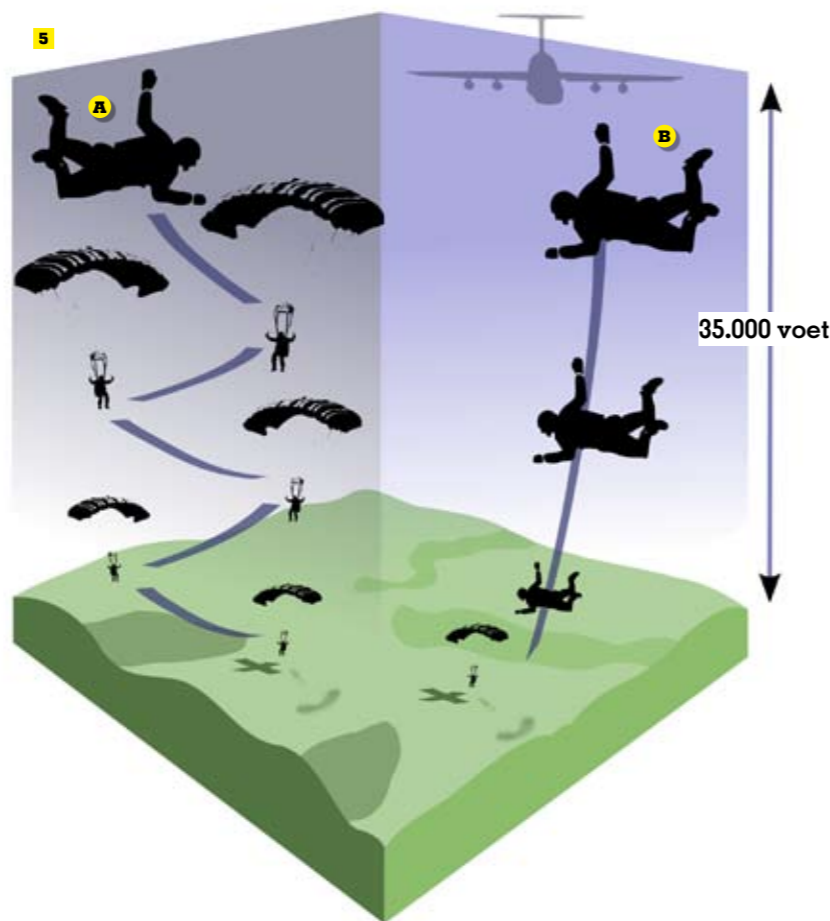
verplicht onderdeel in hun basisopleiding. Elk lid van het korps moet een vrije val kunnen maken en landen op een met gps-coördinaten gemarkeerde dropzone. Mét volledige bepakking en bewapening. In een groep van acht man. Bij nacht. Wie zelfs daarvan niet verblijft of verbloost, kan zich aanmelden voor de *Habo-halo*; de 'zuurstofploeg'.

Twee minuten vrije val

De 'ha' van *habo* en *halo* staat voor *high altitude*. Extreem hoog dus. Ter vergelijking: wie tijdens een weekendje Texel spontaan besluit om een tandemsprong te wagen, valt samen met een instructeur van ongeveer 12.000 voet naar beneden: ruim 3,5 kilometer. De vrije val duurt zo'n 25 seconden, daarna zweeft je nog een paar minuten aan een uitgevouwen valschermscherm naar beneden. Maar bij een high altitude- of zuurstofsprong verlaat je het vliegtuig op

niemand je hoort en niemand je ziet aankomen." Of Nederland de methode ooit in de praktijk heeft gebracht, is geheim. Niet geheim is dat Nederland sinds 1993 traint met de zuurstofsprongen. Althans: een select groepje: het KCT telt slechts twintig commando's die het kunnen, precies genoeg voor de inzet van twee teams (altijd acht man). Korporaal Bas maakt sinds een jaar deel uit van de zuurstofploeg. In het begin had hij moeite met de *exits* uit het vliegtuig, vooral door de zware bepakking. En met de nachtsprongen. Helemaal als hij met zeven collega's *in stack* (op een rijtje) naar een onbekende dropzone moest vliegen: "Het is wel eens gebeurd dat ik een kilometer van de dropzone terecht kwam." Meestal worden afgedwaalde commando's met een truck opgehaald. Af en toe krijgen ze de harde aanpak: loop maar terug met die 90 kilo op je rug.

Een halosprong gaat van extreem hoog via een vrije val van 2 minuten naar extreem laag, en dan open je je scherm

8 kilometer hoogte ziet de aarde eruit zoals ik hem zo vaak zie van achter een vliegtuigraampje. Alleen is er nu geen raampje, geen veilige cabine. Ik ben overgeleverd aan de zwaartekracht die steeds harder aan me trekt...

Een halve dag eerder ontmoet ik de mannen van het Korps Commandotroepen (KCT) van de Koninklijke Landmacht, net buiten Eloy in Arizona. Met elfduizend inwoners, één shopping mall en een vliegstrip is een typisch Amerikaans dorp in de woestijn. Je hebt er niets te zoeken, behalve wellicht een hamburger of benzine onderweg van Phoenix naar Tucson. Tenzij je een para-enthousiasteling bent. Want direct aan de kleine vliegstrip ligt Skydive Arizona, het grootste paracentrum ter wereld. Hier kom je alles tegen, van dagjesmensen die een tandemsprong willen wagen tot professionele parateams die trainen voor het wereldkampioenschap skydive. En *special forces* dus, zoals de commando's in militair jargon heten. Parachutespringen is een

3 De hoogtemeter is alleen een reserve-instrument. Parachutisten horen aan een piep in hun helm wanneer ze moeten openen.

4 Elke commando vouwt zijn eigen hoofdschermscherm. Dat proces wordt op vijf momenten gecontroleerd door parapakkers. Het reserveschermscherm wordt altijd in Nederland gevouwen. Als die eenmaal is ingezet, moet het valschermscherm terug voor onderhoud.

5 Een zuurstofsprong begint op 10 kilometer hoogte (35.000 voet). Daarna kun je hoog openen (*high altitude, high opening*; situatie A) en aan het valschermscherm naar de dropzone vliegen. Of laag openen (*high altitude, low opening*; situatie B) en zo snel en precies infiltreren.

10 kilometer hoogte. Bij 40 graden onder nul en met een zuurstofmasker op. Niet voor watjes dus. Hoe de sprong verder verloopt, hangt af van het type. Een hahosprong (*high altitude, low opening*) gaat van extreem hoog via een vrije val van bijna 2 minuten (!) naar extreem laag, waarna je je valschermscherm opent. Laag openen heeft als voordeel dat je snel op de grond staat en nooit ver van de afgesproken dropzone terecht komt. Het nadeel is de knal die het valschermscherm maakt als het opent. Stilletjes een vijand besluipen doe je dus met een hoge opening. "Het onzichtbaarst ben je met de hahosprong" (*high altitude, high opening*), zegt kapitein Hans, commandant van de Defensie Paraschool. (Omdat hij inzetbaar is als commando, mag zijn achternaam niet worden genoemd en zijn gezicht niet gefotografeerd.) "Met de hahosprong open je je scherm 10 tot 15 seconden na de sprong. Daarna vlieg je op gps-coördinaten tot 60 kilometer verderop naar de dropzone. Het liefst 's nachts, als

Oxy check

Halverwege de middag rijd ik met korporaal Bas, vier andere commando's en een handvol instructeurs naar de vliegstrip. Bij de ideale training zouden we hier instappen in een C-130 Hercules vrachtvliegtuig, dat ruim 10 kilometer hoog kan vliegen. Vandaag moeten we het doen met een Short SC.7 Skyvan van Skydive Arizona, een klein propellervliegtuig dat 8 kilometer hoog kan vliegen. Het toestel heeft geen drukcabine zoals lijnvliegtuigen. Daarom is het speciaal voor de gelegenheid geprepareerd met een zuurstofvoorziening. Zonder die extra zuurstof zou door de ijle lucht zuurstofarmoede optreden, die kan leiden tot een beperkt gezichtsvermogen, stuipen of nog erger: bewusteloosheid. Van deze 'hypoxia' is bekend dat je zelf niet in de gaten hebt dat je er aan lijdt. Daarom wordt tijdens de vlucht voortdurend gecontroleerd of alle zuurstofmaskers goed werken. De vlucht omhoog duurt eindeloos. Na drie kwartier heb je het interieur van de kist en ook het uitzicht wel gezien. Een praatje maken kan niet door de zuurstofmaskers. De springleider houdt een bordje omhoog: '10 min.'. En even later: 'oxy check'. Iedereen inspecteert zijn leidingen en zijn

VAN BASISOPLEIDING TOT ZUURSTOFTRAJECT

De basisopleiding vrije val is standaard voor iedere commando. Hierbij leer je individueel springen, overdag en 's nachts, met volledige bepakking. In de voortgezette opleiding komt daar de landing op een onbekende dropzone bij, en het vliegen *in stack* (acht man bij elkaar). Wie verder wil gaan, kan nog de module 'zware last' volgen: springen met een kist of rugzak op je buik tot 100 kilo. En het zuurstoftraject, dat je klaarmaakt om te springen van maximaal 35.000 voet. Sinds de eerste haho-halotraining vijftien jaar geleden werkt het Korps Commandotroepen van de landmacht samen met het Centrum voor Mens en Luchtvaart (CML) van de Koninklijke Luchtmacht. Het CML is verantwoordelijk voor alle zuurstofsystemen. "Bij het CML doen we bijvoorbeeld onderzoek naar hypoxia en het uitwassen van stikstof", zegt luitenant-kolonel Ted Meeuwse. "Deze training van de commando's biedt ons veel praktijkervaring. Die kunnen we gebruiken om de procedures te verbeteren." De procedures van zuurstofspringen zijn vastgelegd in een STANAG, een standaardovereenkomst van de NAVO. Het CML is sinds begin 2009 verantwoordelijk voor het bewaken en aanscherpen van deze STANAG.

De volledige uitrusting van een militaire O₂-parachutist weegt ruim honderd kilo. Dat maakt de exit uit het vliegtuig extra lastig.

De zuurstofploeg zet koers met een ouderwets bolkompas. Daarna vliegen ze verder op gps-coördinaten.

masker. Duim omhoog. Het licht springt van rood op oranje. Tijd om te vertrekken.

Omgekeerde duikersziekte

Het KCT beschikt bij Skydive Arizona over een eigen dropzone met allerlei voorzieningen. Een Kamp Holland in het klein. Hier begint de dag om zeven uur met ontbijt en sport. Daarna wordt tot het eind van de middag gesprongen. De één traint voor zijn eerste brevet, de ander schaaft aan zijn vaardigheden met de zware bepakking. En er zijn de nachtsprongen. "Die zijn het spectaculairst", zegt kapitein Hans. "Alles is pikkedonker. Je ziet alleen de *breaklights* van de mannen voor je." Haho- en halosprongen train je maximaal eens per dag, omdat je lichaam tijd nodig heeft om te herstellen. "Dat heeft te maken met de stikstof in je bloed", vertelt Ted Meeuwse van het Centrum voor Mens en Luchtvaart (zie kader). "Bij de snelle overgang van de lage luchtdruk op 8 kilometer hoogte naar de gewone luchtdruk op de grond, vormt de stikstof in je lichaam belletjes. Hierdoor kan decompressieziekte optreden, precies het omgekeerde van de caissonziekte die duikers ervaren als ze te snel naar de oppervlakte komen." Het lichaam van een commando is vlak na de sprong een soort

flesje cola. Meestal blijft de 'prik' goed verdeeld over het lichaam en verdwijnt hij langzaam weer. Maar als stikstofbelletjes zich ophopen in een gewricht, kan dat behoorlijk pijn doen. Tijdens de training kunnen commando's terecht in een ziekenhuis in Tucson, waar altijd een overdruktank stand-by staat voor de behandeling van decompressieverschijnselen. Maar bij een geheime operatie in Afghanistan wordt het op je kiezen bijten. "We proberen decompressieziekte wel zo goed mogelijk te voorkomen", vertelt Meeuwse. "Tijdens de vlucht omhoog blijft het vliegtuig een half uur cirkelen op 9000 voet. Al die tijd ademt iedereen 100 procent zuurstof. Zo kun je ongeveer een derde van de stikstof in je lichaam 'uitwassen' en verklein je de kans op problemen."

Met een noodgang

De aarde komt met een noodgang dichtbij. Het is -27 graden Celsius, een ijzige wind scheert langs mijn nek. Mijn gezicht zit verstopt onder een helm, achter een skibril en een zuurstofmasker. Daardoor kan ik rustig doorademen, ook al vallen we met meer dan 200 kilometer per uur naar beneden. Vreemd genoeg is het best comfortabel. Er is genoeg tijd om na te denken. Een minuut verstrijkt, 1 minuut en 10 seconden, 1 mi-

nuut 20. We vallen nog steeds. Na bijna anderhalve minuut trekt Hans aan een koord en vouwt het valscherp met een ruk open. De schouderbanden boren zich pijnlijk in mijn sleutelbenen. Een kleine prijs voor deze rush, voor dit uitzicht! De ondergaande zon legt de bergen rond Phoenix in een dieprode gloed. Vanuit mijn ooghoek zie ik vijf commando's in een strakke diagonaal door de lucht vliegen. Het is doodstil. De hoogtemeter zegt 11.000 voet. Zelfs na die enorme val zitten we nog ruim 2,5 kilometer boven de grond. Ik pak de stuurkoorden aan en maak een draai naar links. Even later keren we rechtsom en vallen iets sneller naar beneden. Hans doet er nog een schepje bovenop. "Als je snel hoogte wilt verliezen, is dit de manier. Voel je het bloed uit je tenen omhoog kruipen?" Drie rondjes linksom en weer drie rechts. De vliegstrip van Eloy wordt zichtbaar. Aan de rand rood-wit-blauwe windzakken: kamp Holland. In het midden geeft een pijl de landingsrichting aan. Tegen de wind in, net als een vliegtuig. "Nu je voeten optrekken. Kom op, optrekken die kakken, hoger!", roept Hans. Als we weer veilig aan de grond staan, probeer ik te bedenken dat je als commando nu meteen door moet met je missie. Valscherp verstoppen,

bepakking op je rug, wapen op scherp, kop erbij. Ik kan me er niets bij voorstellen.

Compleet team

Voor de getrainde commando's van de zuurstofploeg is springen van extreme hoogte simpelweg een methode om van a naar b te komen. De vijf mannen waar wij achteraan sprongen, openden hun scherm al na 10 seconden, wij pas na anderhalve minuut. Nu komen ze aan, keurig op een rij, binnen een straal van 50 meter. "Zelfs als de voorste man compleet de verkeerde kant op zou vliegen, gaan de anderen daar gewoon achteraan", zegt Hans terwijl hij mij loskoppelt. "Het doel is niet om zoveel mogelijk mensen dicht bij de dropzone te krijgen. Het team moet compleet zijn, ook al is dat kilometers van de afgesproken plek." Meteen na hun landing pakken de commando's hun eigen valscherp in. Om zeven uur schuiven ze aan in de saloon voor Hollandse kost. Niet lang daarna taait iedereen af. Morgenochtend om halfvijf wordt er weer gesprongen. Acht man op een rij, gedekt door de nacht. Geruisloos. Ongezien...

In *stack* vliegen de commando's naar de afgesproken dropzone. Ze landen binnen een straal van tientallen meters.

Na de landing is het zaak om het valscherp zo snel mogelijk weg te werken. Zodra de commando's op de grond staan, moeten ze meteen door met hun missie.

